

פרסום עיתי, עורך: ד"ר רז צימט

פוליטיקה וצניעות: הויכוח סביב המרצדס של רפסנג'אני

בעקבות הגשת מועמדותו של עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני בבחירות לנשיאות גברו הניסיונות מצד יריביו הפוליטיים להציגו כפוליטיקאי מושחת במסגרת מערכה לדה-לגיטימציה שלו בעיני הציבור. בימים האחרונים גבר הויכוח סביב אורח חייו של רפסנג'אני בעקבות דברים שנשא מזכיר "מועצת שומרי החוקה", איתאללה אחמד ג'נתי, בדרשת יום השישי האחרונה שלו בטהראן. בהתייחסות ברורה לרפסנג'אני ציין איש הדת הבכיר, כי מי שנוסע במכונית מדגם "מרצדס בנץ", אינו יכול להזדהות עם מצוקותיהם של האזרחים.

דברי ג'נתי עוררו תגובות חריפות מצד תומכי רפסנג'אני במערכת הפוליטית, שטענו כי מזכיר "מועצת שומרי החוקה" ניצל לרעה את דרשתו על מנת לנגח את רפסנג'אני תוך שימוש בדמגוגיה. אמצעי תקשורת המזוהים עם מחנה רפסנג'אני יצאו, אף הם, להגנתו וטענו, כי ניסיון פוליטי חשוב בימים אלה יותר מאשר אורח חיים צנוע.

יריביו הפוליטיים של רפסנג'אני מנצלים את דימויו הציבורי כפוליטיקאי מושחת במסגרת מערכת הדה-לגיטימציה נגדו תוך הישענות על המשמעות השלילית המתלווה בדרך כלל בשיח האסלאמי והמהפכני האיראני לתרבות צריכה ומותרות.

לא ברור, עם זאת, באיזו מידה יכולה מערכה זו לזכות בתמיכת הציבור במערכת הבחירות הנוכחית. לא מן הנמנע, כי לנוכח כישלונות ממשלת אחמדינז'אד ("הנשיא הצנוע") בשמונה השנים האחרונות והמשבר הכלכלי החריף יעדיפו אזרחי איראן לתמוך במועמדותו של רפסנג'אני הנתפס אומנם במידה רבה כמושחת אך גם כאיש ביצוע מנוסה שיכול להושיע את ארצו ממצוקותיה.

המרצדס של רפסנג'אני לעומת הפיז'ו של ג'לילי

בעקבות הגשת מועמדותו של הנשיא לשעבר ויו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, בבחירות לנשיאות התחדש השיח הציבורי באיראן סביב תדמיתו הציבורית כפוליטיקאי מושחת. מיד לאחר הגשת מועמדותו ב-11 במאי הזדרזו יריביו הפוליטיים של רפסנג'אני לפרסם תמונות של מכונית השרד הכחולה שלו מדגם מרצדס בנץ בה הגיעה למשרד הפנים על מנת להגיש את מועמדותו. במקביל פרסמו תומכי מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, סעיד ג'לילי,

המתמודד בבחירות מטעם חזית העמידה האיתנה, תמונה בה הוא נראה מגיע למשרד הפנים ברכב מוג "Kia Pride".

מתוך: <http://jamnews.ir/detail/News/180324>

אתרי חדשות המזוהים עם האגף הימני-רדיקלי במחנה השמרני הציגו את שתי התמונות זו לצד זו תחת הכותרת: "ההבדל בין רכבו של סעייד ג'לילי לזה של האשמי רפסנג'אני".

"מי שנוסע במרצדס בנץ אינו יכול להבין את סבל האזרחים"

השיח סביב אורח חייו של רפסנג'אני גבר בימים האחרונים בעקבות דברים, שאמר דרשן תפילות יום השישי בטהראן ומזכיר מועצת שומרי החוקה, איתאללה אחמד ג'נתי (Ayatollah Ahmad Jannati) בדרשה שנשא ביום שישי האחרון (17 במאי). מבלי לנקוב מפורשות בשמו של רפסנג'אני ציין איש הדת הבכיר, כי נשיא איראן צריך לנהל אורח חיים צנוע ולהסתפק בלבוש פשוט, בבית פשוט ובמכונית פשוטה. מי שמדבר על אורח חיים צנוע אך נוסע במכונית מדגם "מרצדס בנץ", אינו יכול להבין את סבלם היומיומי של האזרחים ואת משמעותו של רעב, אמר ג'נתי (<http://www.parsine.com/fa/news/107578>). במקביל לדיווח על דברי ג'נתי פרסם האתר פארסינה כתבה הסוקרת בהרחבה את מאפייניה הטכניים ואת אביזרי היוקרה והנוחות בהם מצוידת מכוניתו של רפסנג'אני (<http://www.parsine.com/fa/news/108140>).

דברי ג'נתי עוררו עד מהרה תגובות חריפות מצד תומכי רפסנג'אני במערכת הפוליטית ובאמצעי התקשורת. חבר המג'לס, עלי מטהרי (Ali Motahari), מיריבו הפוליטיים החריפים של הנשיא אחמדינז'אד במחנה השמרני, ציין כי אינו סבור שמכונית הפיז'ו שבה נוסע ג'נתי זולה יותר ממכוניתו של רפסנג'אני. במהלך מסיבת עיתונאים שכינס כינה מטהרי את דברי ג'נתי "בלתי-הגיוניים ודמגוגיים" וטען, כי סוג הרכב בו נוסעים בכירי המדינה נקבע על-ידי צוות האבטחה שלהם וכי רכבי ה"מרצדס בנץ" בהם משתמשים חלק מהבכירים הם בני 20 עד 30 שנה.

מטהרי ציין, כי אם כוונת ג'נטי הייתה להעלות את סוגיית הרכב בה נוסע רפסנג'אני על מנת להצדיק את פסילת מועמדו על-ידי מועצת שומרי החוקה, לא היה זה ראוי מצידו לעשות זאת במהלך דרשת יום השישי. הוא הוסיף, כי רבים מהשמרנים תומכים במועמדו של רפסנג'אני ואין זה נכון לזהותו עם הזרם הרפורמיסטי (<http://www.isna.ir/fa/news/92022818845>).

איתאללה אחמד ג'נטי

חבר אגודת אנשי הדת הלוחמים של טהראן, סיד רזא אכרמי (Seyyed Reza Akrami), מתח, אף הוא, ביקורת על דברי ג'נטי. בריאיון לאתר "פרארו" אמר איש הדת, כי ג'נטי צריך לנצל את דרשות יום השישי כדי לעודד השתתפות רחבה של האזרחים בבחירות ולא להתעסק בסוגיות הקשורות בסינון מועמדים, במיוחד בשעה ש"מועצת שומרי החוקה" נמצאת בעיצומו של תהליך הסינון. הוא ציין, כי ג'נטי משמש אומנם כמזכיר המועצה, אך אין הוא רשאי להתבטא באופן שאינו משקף את עמדות יתר חברי המועצה. ג'נטי יכול היה להתייחס בדרשתו לסעיף בחוקה הדין בקריטריונים לאישור מועמדים בבחירות, אך לא להתעסק בנושאים "שטחיים ושוליים", כגון: אורח חייהם של המועמדים או הרכב שבו הם נוסעים. "אני שואל במחילה את כבודו, האם הוא לא נסע בעצמו ברכב מסוג מרצדס בנך במהלך 35 השנים האחרונות", אמר אכרמי ותהה, מדוע ג'נטי לא התייחס למועמדים אחרים שחיים, אף הם, חיי פאר (<http://fararu.com/fa/news/150150>).

גם אמצעי תקשורת המזוהים עם תומכי רפסנג'אני ועם הזרם הרפורמיסטי תקפו בחריפות את ג'נטי ויצאו להגנת רפסנג'אני. האתר עצר-י ח'בר הביע הסתייגות מהגישה הקיצונית הנהוגה באיראן ביחס לאורח חיים צנוע בקרב פוליטיקאים ויצא כנגד הטענה לפיה אורח חיים צנוע צריך להיחשב יתרון עבור בכירי הממשל.

האתר ציין, כי אורח חיים צנוע נחשב אומנם כערך חיובי באסלאם ובעיקר בשיעה והודגש מאוד לאחר המהפכה האסלאמית, אך בשנים האחרונות נעשה בו שימוש דמגוגי לצרכים פוליטיים. אורח חיים צנוע

יכול, לטענת האתר, להוות תנאי חשוב עבור פוליטיקאים, אך בוודאי שלא תנאי מספק. ניסיון פוליטי חשוב הרבה יותר מאורח חיים צנוע, במיוחד בתקופה הנוכחית. בהתייחסות מרומזת להתנהלות הכלכלית הכושלת של הנשיא אחמדינז'אד, שהציג עצמו במערכות הבחירות הקודמות כמי שמנהל חיים פשוטים וצנועים, נכתב כי גם פוליטיקאים צנועים יכולים להביא לבזבז מיליארדי דולרים מכספי המדינה בהחלטה שגויה אחת.

אורח חיים צנוע אינו מצביע בהכרח על חולשה ניהולית, נכתב בעצרי-ח'בר, אך בכירי המדינה צריכים לדעת שעליהם להקפיד על סטנדרטים מינימאליים ולא להתגורר, למשל, במקום שבו יהיה ניתן לפגוע בהם בקלות. גם שימוש ברכבים פשוטים אינו בהכרח טוב, כיוון שרכב פשוט וזול עשוי להיות רכב שאינו בטיחותי והדבר עלול להפוך לסיכון ביטחוני ולפגוע באינטרסים של המדינה.

בתקופה, שבה הכלכלה נמצאת בראש סדר העדיפויות של המדינה, השיקול המרכזי שצריך לעמוד לנגד עיני ציבור הבוחרים הוא למי מבין המועמדים יש ניסיון רב יותר ומי מציג תוכנית מפורטת ומגובשת לשיפור המצב בחברה ולא אורח חיים – האמיתי או המדומיין, סיכם האתר (<http://asrkhabar.com/fa/news/19209>).

האתר אינדה תקף, אף הוא, את דברי ג'נטי ותהה איזה מועמד עדיף ואיזה מועמד צריך להיחשב לתומך גדול יותר של הנזקקים: מועמד הנוסע במכונית מרצדס בנץ ישנה, אך יש לו היכולת והרצון לנהל את המדינה בצורה טובה ולפתור את בעיות אזרחיה, או מועמד שמעדיף לנסוע ברכב ישן, אך נוסע בליווי עשרה רכבי מרצדס בנץ מאחוריו ומעורב בהברחת רכבי יוקרה לאיראן ובחלוקתם למקורבים תוך ניצול הרעה של משטר הסנקציות הכלכליות (<http://www.ayandenews.com/?a=content.id&id=115>).

סעיד ג'לילי, מזכיר "המועצה העליונה לביטחון לאומי"

היומון הרפורמיסטי "קאנון" (Qanun) פרסם בתגובה לדברי ג'נטי את רשימת הרכבים בהם נוסעים המועמדים המרכזיים שהגישו מועמדותם לבחירות:

Peugeot Pars	סגן יו"ר המג'לס	מחמד חסן אבו-תראבי
Peugeot GLX	ראש מטה לשכת הנשיא לשעבר	דאוד אחמדינז'אד
Nissan Qashqai	חבר מג'לס לשעבר	אבראהים אצע'ר-זאדה
Peugeot Pars	סגן יו"ר המג'לס	מחמד רזא באהנר
Samand	חבר מג'לס	ע'לאם-עלי חדאד עאדל
Renault Megane	שר התעשייה לשעבר	אסחאק ג'האנגירי
Kia Pride	מזכיר "המועצה העליונה לביטחון לאומי"	סעיד ג'לילי
Citroen Xantia	מזכיר "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר"	מחסן רזאא'י
BMW 720	חבר "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר"	חסן רוחאני
Peugeot Pars	חבר מג'לס	עלי-רזא זאכאני
Peugeot 206	חבר מג'לס לשעבר	חסן סבחאני
Peugeot GLX	שר השיכון לשעבר	מחמד סעידי-ניא
Peugeot Pars GLX	שר המסחר לשעבר	מחמד שריעתמדרי
Citroen Xantia	סגן הנשיא לשעבר	מחמד רזא עארף
Peugeot	ראש עיריית טהראן	מחמד באקר קאליבאף
Peugeot Pars	חבר מג'לס לשעבר	מצטפא כואכביאן
Tender 90	שר הבריאות לשעבר	כאמראן באקרי לנכראני
מכוניות ממשלתיות	ראש לשכת הנשיא אחמדינז'אד לשעבר	אספנדיאר רחים משאא'י
Mercedes Benz, מודל 1992	יו"ר "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר"	אכבר האשמי רפסנג'אני
Peugeot Pars	שר החוץ לשעבר	עלי-אכבר ולאיתי

מתוך: <http://alef.ir/vdcb8zb8grhbwzp.uiur.html?187710>

כמה אתרים ובלוגים תקפו את ג'נתי באופן אישי. האתר הרפורמיסטי כלמה פרסם תגובה שנשלחה מאחד הגולשים באמצעות האתר. הגולש סיפר מזיכרונותיו בעיר קום (Qom) בשנים הראשונות שלאחר המהפכה. המכונית הטובה ביותר, שהייתה בשימוש בעיר בתקופה זו, הייתה מכונית איראנית מסוג פיכאן (Paykan) בעוד שרוב תושבי העיר נהגו לנסוע באופניים או באופנועים. יום אחד נדהמו אזרחי העיר לראות רכב יוקרתי מסוג מרצדס בנץ עם לוחית רישוי ממשלתית נוסעת ברחבי העיר. מי שנסע בו היה לא אחר מאשר מזכיר מועצת שומרי החוקה, איתאללה ג'נתי. סיפור זה מעיד, לטענת "כלמה", על צביעותו של ג'נתי (<http://www.kaleme.com/1392/02/28/klm-144120>).

דברי ג'נתי זכו לעניין רב גם ברשתות החברתיות. אחד הבלוגרים הגיב בלעג לדבריו וטען, כי הסיבה לכך שנשיא איראן אינו יכול לנסוע ברכב מסוג "מרצדס בנץ" היא שהמנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, מעדיף רכבי BMW על פני רכבי מרצדס בנץ (<http://yarro.blogspot.co.il/2013/05/blog->) [.post.html](http://post.html)

בתוך כך הבהיר בראשית השבוע מחמד האשמי (Mohammad Hashemi), אחיו של רפסנג'אני, כי הרכב חסין הכדורים בו נוסע אחיו משמש את צוות האבטחה שלו כבר קרוב ל-30 שנה. סוג הרכב נקבע, לדבריו, על-ידי המאבטחים בהתאם לצרכי האבטחה והוא בבעלות הממשלה או משמרות המהפכה ולא בבעלותו האישית של רפסנג'אני (<http://www.asriran.com/fa/news/274237>).

אורח חיים צנוע כערך בשיח המהפכני האיראני

העיסוק בסוג הרכב בו נוסע רפסנג'אני מהווה חלק ממערכת דה-לגיטימציה שמנהלים נגדו יריביו הפוליטיים לקראת הבחירות. מערכה זו מבוססת על תדמיתו הבעייתית כפוליטיקאי מושחת ועל המשמעות השלילית המתלווה בדרך כלל בשיח האסלאמי והמהפכני האיראני לתרבות הצריכה והמותרות. בעת ששימש כנשיא (1989-1997) מילא רפסנג'אני תפקיד מרכזי בשינוי ערכי הצריכה

באיראן עם סיום המלחמה עם עיראק. בעוד שחלק מהמנהיגים הדתיים, ובהם ח'אמנהאי, המשיכו להציג את תרבות הצריכה כמנוגדת לערכי המהפכה והדגישו את הצורך באורח חיים צנוע, דגל רפסנג'אני בשינוי הגישה הנהוגה ביחס לתרבות הצריכה והסתייג מאורח חיים ספרטני. זאת כחלק מהרפורמות הכלכליות והפתיחות הכלכלית שביקש להנהיג.

משטר הסנקציות והמשבר הכלכלי הובילו בשנים האחרונות להחרפה מחודשת של הביקורת מצד חוגים בממסד הדתי ובימין השמרני ביחס לתרבות הצריכה ולאורח חיים ראוותני. התקשורת השמרנית יצאה במערכה הסברתית שנועדה לקדם צמצום בתרבות הצריכה המערבית שהתפשטה באיראן, ובעיקר בקרב המעמד הבינוני והמעמד העליון.

במקביל המשיכו תומכי המנהיג להדגיש את אורח החיים הצנוע כערך חשוב עבור בכירי המשטר ואף ניסו לחזק את תדמיתו של ח'אמנהאי כמנהיג צנוע במסגרת המאמצים להאדיר את דמותו. כך, למשל, דיווחה סוכנות הידיעות פארס ב-19 בפברואר 2012 על הרגלי הטיסה של המנהיג העליון. הדיווח, שמבוסס על זיכרונותיו של אחד הטייסים המלווים את המנהיג בטיסותיו ברחבי איראן, נועד להעיד על צניעותו ועל אורח חייו הפשוט של ח'אמנהאי. הטייס סיפר, בין היתר, כי המנהיג האיראני נוהג לטוס בדרך כלל בטיסות "רגילות" לצד אזרחים פשוטים, מתעקש שלא למנוע מאזרחים לגשת אליו במהלך הטיסה ומסרב לקבל שירות מיוחד ביחס ליתר הנוסעים. ח'אמנהאי סירב, למשל, לאכול מצלחת פירות שהוגשה לו באחת הטיסות, כיוון שיתר הנוסעים במטוס לא קיבלו פירות בארוחה שהוגשה להם.

האם מערכת הדה-לגיטימציה נגד רפסנג'אני יכולה להצליח הפעם?

המאמצים מצד יריביו של רפסנג'אני להציג אותו כמושחת וכראוותן צפויים להימשך ואף להחריף, במיוחד אם מועמדותו תאושר השבוע על-ידי מועצת שומרי החוקה. קשה להעריך, עם זאת, באיזו מידה יכולים מאמצים אלה לזכות בתמיכת הציבור במערכת הבחירות הנוכחית.

בריאיון עיתונאי, שהעניק בסוף השבוע פרופ' צאדק זיבאכלאם (Sadegh Zibakalam) מאוניברסיטת טהראן, העריך הפרשן הפוליטי הבכיר, כי הניסיונות לפגוע בסיכוייו של רפסנג'אני להיבחר מחדש באמצעות שימוש בקלף השחיתות המוסרית והכלכלית לא יצליחו הפעם. זיבאכלאם הנחשב מקורבו של רפסנג'אני טען, כי בבחירות 2005 בהן הובס רפסנג'אני על-ידי אחמדינז'אד, ניהלו יריביו הפוליטיים מערכה נרחבת בה ניסו להציגו כסמל לראוותנות ולשחיתות אישית ומשפחתית לעומת יריבו הפשוט והצנוע. ניסיונות אלה לא מנעו מ-10 מיליון אזרחים איראנים להצביע עבורו, וסיכויי יריביו לפגוע במעמדו הציבורי במערכת הבחירות הנוכחית קטנים אף יותר לנוכח התנהלותה הכושלת של ממשלת אחמדינז'אד בשמונה השנים האחרונות (<http://masihalinejad.com/?p=6163>).

הציבור האיראני מעוניין כיום, על-פי הערכה זו, בבחירתו של נשיא בעל ניסיון מוכח שיוכל להתמודד בהצלחה עם המשבר הכלכלי. לא מן הנמנע, כי לנוכח כישלונות הממשלה והמשבר החריף בפניו ניצבת איראן יעדיפו אזרחי איראן להצביע עבור מועמד שנתפס במידה רבה כמושחת גם כאיש ביצוע מנוסה שיכול להושיע את ארצו ממצוקותיה.

